Het kader

Ten eerste

Lesbische en homoseksuele tieners kunnen om verschillende redenen bij een hulpverlener om raad vragen. Sommige van hun vragen hebben met hun seksuele voorkeur te maken. 'Ben ik homoseksueel?' 'Ik ben ongelukkig' 'Ik voel mij ook tot vrouwen aangetrokken, ben ik biseksueel?' 'Met wie kan ik daarover praten?' 'Hoe kom ik daarmee in het reine?'
Jongeren zullen echter niet zo snel om hulp vragen en ze zullen ook niet snel expliciet zulke vragen stellen. Hun onbehagen met hun seksuele oriëntatie kan zich ook achter andere problemen verschuilen: angst om van school te worden gegooid, isolatie, drugsgebruik, om er maar enkele te noemen. Het is moeilijk tot homojongeren met problemen door te dringen omdat ze zelden zelf contact met hulpverleningscentra opnemen. Soms is het hun familie die het eerste met een hulpverlener contact zoekt. Jongeren uit etnische minderheden en hun families hebben vaak nog meer moeite om met sociale hulpdiensten in contact te komen. Vooral als het om vragen over seksuele oriëntatie gaat.

De school biedt goede randvoorwaarden om dergelijke thema's met jongeren te bespreken gaan en met zoveel mogelijk jongeren in contact te komen. De school zou een plaats kunnen zijn waar tieners tot een respectvolle omgang met anderen worden opgevoed. Lesbische en homoseksuele tieners die hun seksuele voorkeur verbergen, of jongeren die nog niet zeker zijn van hun seksuele identiteit, zouden de nodige zekerheid kunnen worden gegeven.

Hoewel de school belangrijk is, is het ook een complexe omgeving. Het is bekend dat juist in scholen pesten een wijdverbreide gewoonte is, waarbij de slachtoffers meestal tot sociaal gestigmatiseerde groepen horen (vrouwen, etnische en seksuele minderheden, mensen met handicaps).

Basisinformatie

De onzichtbaarheid van een homoseksuele identiteit op zich, maar ook in de programma's van de gezondheidssector draagt bij aan de isolatie van lesbische, homo- en biseksuele adolescenten. Uit de op school, in de gezondheidszorg en in jeugdhulpverlening door homo's en lesbo's gevoelde stigmatisering kunnen ook andere stressfactoren komen die de psychosociale veerkracht negatief beïnvloeden.

Er zijn verschillende factoren die ertoe leiden dat scholen en hulpverleningscentra niet meewerken aan homo- en lesbisch specifieke aandacht. Een docent die het thema in lessen wil behandelen, kan bij de ouders, collega's of de schoolleiding op weerstand stuiten. Ook bij gezondheidsinstellingen kan een hulpverlener, die met een specifiek aanbod wil komen voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen of biseksuelen al snel weerstand ondervinden.

Jongeren tonen voortdurend hun nieuwsgierigheid over seksualiteit. Ook de vraag naar seksuele voorkeur houdt jongeren bezig. Het is niet overdreven het thema homoseksualiteit gelijkwaardig naast heteroseksualiteit op school en binnen de hulpverlening te behandelen. Als we ervan uitgaan dat 5 tot 10% van de bevolking een voorkeur heeft voor personen van hetzelfde geslacht, zou een docent minstens één lesbische, homo-, of biseksuele leerling in zijn of haar klas moeten hebben.

Specifieke hulpverlening aan lesbische vrouwen en homoseksuele mannen kan door verlegenheid, maar ook door ongepast of incompetent gedrag van de hulpverlener worden beïnvloed. Ongepaste of incompetente behandeling kan voortkomen uit het geloof dat homoseksualiteit een vorm van psychopathologie is. Het kan ook ontstaan als de hulpverleners automatisch de problemen toeschrijft aan de homo- of biseksualiteit van een cliënt. Het kan ook zijn dat een hulpverlener er automatisch vanuit gaat dat cliënt niet homoseksueel is als zij of hij niet in staat is om te herkennen dat sommige symptomen voorkomen uit geïnternaliseerde homofobie. Ook herkennen hulpverleners lang niet altijd de effecten van meervoudige discriminatie (vrouw, lesbisch, gekleurde huid of gehandicapt).

Wat betekent dit voor mij?

- Onder docenten en hulpverleners moeten hun bewustzijn voor het thema homoseksualiteit en homo-/lesbische relaties en leefwijzen verscherpen. Let bij de hulpverlening meer op het thema seksualiteit en op de daarmee verbonden thema's. Verbeter de scholing en zorg dat medewerkers goede informatie krijgen.
- Maak de acceptatie van etnische en seksuele minderheden en leefstijlen zichtbaar in het beleid, de praktijk en de PR van uw instelling ('diversity-management').
- Bied de staf ondersteuning: training, workshops, bijscholingen.
- Zoek samen met de docenten en hulpverleners die in uw instelling actief zijn naar multiculturele en homovriendelijke concepten en zet deze om in de praktijk.
- Creëer een netwerk voor samenwerking met andere instellingen. Zorg dat u op die manier toegang krijgt tot specifieke vakkennis en ervaringen van experts in het onderwijs en de zorg voor etnische en/of seksuele minderheden.
- Creëer een netwerk met onder andere zelfhulp- en steungroepen: seksuele minderheden hebben een dergelijk aanbod nodig omdat in deze positieve rolmodellen voorzien.
- Let op uw kwaliteitsnormen (bijvoorbeeld bij de structuur van de specifieke hulpverlening voor lesbische vrouwen en homoseksuele mannen: profiel, concept, communicatie, samenwerking met andere dienstverlenende instanties uit de gezondheidssector).

Onderwijs
Sta even stil bij

Docenten en hulpverleners kunnen over de volgende punten nadenken:
- Hoe hoog is uw persoonlijke acceptatie- en tolerantieniveau bij het thema homoseksualiteit? Denk aan u eigen mening, uw eigen geaardheid, uw voorliefde of neigingen, uw rollen, de hiaten in uw kennis, en dergelijke.
- In welke mate bent u bereid zich met het thema bezig te houden? Probeer dit realistisch te beoordelen: Waar ligt voor u de grens tussen 'voldoende' en 'overdreven' aandacht? Wanneer en waar kunt u het thema aan de orde stellen?
- Waar is de grens van acceptatie en tolerantie over homo- en lesbische leefstijlen in uw organisatie (de houding van de schoolleiding, de houding van de mannelijke en vrouwelijke collega's, het bestuur of de directie)?
- Waar is de grens van acceptatie en tolerantie over lesbische, homo-, en biseksuele gevoelens onder de jongeren? Is homo- en biseksualiteit een discussiethema of is het een taboe? Houdt u zich bezig met homo- en biseksualiteit en seksespecifiek rolgedrag?
- Waar liggen bij de ouders en de oudercommissie de grenzen van acceptatie en tolerantie van lesbisch of homoseksueel zijn?
- Hoe is de situatie van lesbische meiden en homoseksuele jongens in uw school in relatie tot hun medeleerlingen of leeftijdgenoten (omgang met andere tieners, pesterijen, antihomoseksueel geweld en discriminatie)?

Deel 2

'Ach, dat speelt toch geen rol.' Kristin werpt Eileen een woedende blik toe. 'Ik eet het liefste zo.'
'Het oog eet ook mee, Kristin. Het doet afbreuk aan de smaak als alles zo neergegooid is.'
'Dat is niet neergegooid. Dat is gewoon m'n stijl, niet de jouwe.'
'Met stijl eten is goed. Je wilt toch niet beweren dat dit stijl is? En moet je dan altijd met je ellebogen op tafel eten?' Eileen verwisselt humeurig de glazen en servetten.
'Zo is dat nou eenmaal bij de arbeidersklasse,' brengt Kristin met moeite naar buiten. Ze denkt aan de lachende gezichten thuis aan tafel, waar de wijn in waterglazen gaat en de cola in een wijnglas. Of omgekeerd? Het maakt niets uit.
'Waarom vertel je niet aan je ouders dat je lesbisch bent?' Eileen gaat een stukje van Kristin vandaan zitten die meteen de deken tot aan het puntje van haar neus naar boven trekt.
'Ik ben nog niet zo ver. Mijn ouders zouden dat niet begrijpen. Ik moet het zelf nog begrijpen.'
'Maar weet je zeker dat je van me houdt?'
'Ja Eileen, dat weet ik zeker. Maar moet daarom de hele wereld het weten? Moet ik absoluut in een hokje geplaatst worden?'
'Dat is geen hokje, dat is een identiteit. Zoals ik zwart ben. Dat houd ik mijn hele leven.'
'En zoals ik, uit de arbeidersklasse?' vraagt Kristin.

Vervolg onder Deel 3

Veel gestelde vragen

Lees ook de vragen uit het deel hulpverlening!

Is het een deel van mijn werk als docent om jongeren te helpen die homoseksueel of lesbisch zijn?
De belangrijkste taak van een docent is niet hulp te verlenen. Desondanks kan het nodig zijn om in bepaalde gevallen in te grijpen. Zo kan een leerling in uw klas bijvoorbeeld het slachtoffer zijn van antihomoseksuele discriminatie of geweld. Of misschien merkt u in de klas dat de prestaties van een leerling ineens slechter worden. Het is best mogelijk dat deze verslechtering een gevolg is van innerlijke verwarring van een tiener over zijn of haar homoseksuele gevoelens.

Bestaat er geen rollenconflict als ik aan de ene kant les geef om vooroordelen te bestrijden, en aan de andere kant als leerlingbegeleider open moet staan voor alle meningen
Ja wel, maar deze twee punten kunnen toch samengaan. In de eerste plaats is het belangrijk dat u zelf stevig in uw schoenen staat wat betreft uw eigen mening, maar ook dat uw overtuiging ruimte laat voor andere meningen. Ten tweede is het van belang dat u dit laat zien als u met jongeren praat. U kunt bijvoorbeeld zeggen dat hun deelname of hun gedrag in de klas niet respectvol zijn en dat u hierover niet in discussie kunt gaan. Maar als jongeren respectvol kunnen blijven, kunt u jongeren aanbieden open over hun probleem te praten en samen naar oplossingen van problemen te zoeken. Maak duidelijk dat dit geen enkel effect op de rapportcijfers zal hebben.

Als jeugdwerker in een jongerencentrum voel ik mij niet op mijn gemak als ik tieners raad moet geven over het thema homoseksualiteit. Ik ben bang de acceptatie van de meerderheid van de andere jongeren te verliezen als zij dat te weten zouden komen.
Dat hoeft niet persé zo te zijn. Ga bij uzelf eens na wat uw eigen persoonlijke acceptatieniveau bij het thema homoseksualiteit is. Normaal gesproken moet het mogelijk zijn uw standpunt op een heldere manier te verwoorden zonder daarbij autoriteit te verliezen. Het is wel nodig dat u op een betrouwbare manier en ondubbelzinnig met het thema homoseksualiteit omgaat (zie in dit verband ook 'Sta even stil bij… in het onderwijs').

Hoe kan ik een omgeving creëren waarin de jongere open over zijn/haar homoseksualiteit kan praten?
Door te laten zien dat u open en zonder vooroordelen bent. Dan – en dat is zeer belangrijk – moet u de jongere verzekeren dat alles waarover u met hem of haar praat, strikt vertrouwelijk wordt behandeld. Het kan nuttig zijn de leerling eraan te herinneren dat vertrouwelijke gesprekken in geen geval effecten op hun rapportcijfer hebben. Let erop dat het gesprek echt vertrouwelijk is en dat anderen niet kunnen meeluisteren.

Kan ik met mijn collega of mijn superieur over een gesprek met een specifieke leerling praten?
Nee. U bent aan uw beroepsgeheim gebonden en u schendt het in u gestelde vertrouwen als u met anderen over een bepaalde jongen of een bepaald meisje praat. Als u overweegt dit met een andere persoon te bespreken, praat dan over een '15-jarig meisje' of een '13-jarige jongen'. Degene over wie u het hebt, mag niet identificeerbaar zijn.

Tips

Etnische stereotypen

Doel: De deelnemers laten zien dat etnocentrisme een rol speelt bij stereotypen en dat mensen de neiging vertonen om positieve trekken aan de eigen groep en negatieve trekken aan de andere groepen toe te schrijven.

Methode: Neem twee stukken karton, knip ze in een vorm en vraag aan de deelnemers op de vormen de volgende zinnen aan te vullen: 'Het is algemeen bekend, dat Marokkanen … zijn.' ('..., dat Italianen .... zijn …,' '..., dat de Nederlanders .... zijn). Bespreek de antwoorden in de groep. In hoeverre zijn deze uitspraken stereotypen? Wat is de functie van stereotypen? Berusten stereotypen deels op de waarheid? In de discussie kunnen ook stereotypen over lesbische vrouwen en homoseksuele mannen worden behandeld.

Let op: Benadruk dat dit slechts stereotypen zijn en dat ze kwetsend kunnen zijn (dit is niet altijd vanzelfsprekend). Als er in de klas een persoon is die bij één van de vermelde groepen hoort – met andere woorden, als zich bijvoorbeeld iemand uit Marokko in de groep bevindt – dan mag men niet 'de Marokkanen' als een van de voorbeelden nemen.

Lidmaatschap van een groep

Doel: Verduidelijken dat we allemaal bij verschillende groepen horen waarvan sommige soms worden gestigmatiseerd. Wat betekent het om, op emotioneel vlak, tot een gestigmatiseerde groep te horen?

Methode: Vraag de leerlingen erover na te denken bij welke verschillende groepen zij horen (bijvoorbeeld mannen, Turken, voetbalspelers, padvinders, broers). Geef de jongeren drie stukjes papier en vraag hun de volgende vragen op te schrijven: 'Bij welke groepen ben ik er trots op lid te zijn?' 'Bij welke groepen wil ik niet horen?' 'Bij welke groepen schaam ik me ervoor lid te zijn?' De anoniem ingevulde pagina's moeten op het bord worden gehangen en dan wordt erover gediscussieerd.

Let op: Deze oefening is niet geschikt voor kleine groepen of andere groepen waarbij mensen snel worden herkend. Voor de docent is het erg belangrijk dat hij of zij een veilige en respectvolle atmosfeer creëert voordat men deze oefening uitvoert, omdat veel jongeren een probleem kunnen hebben met de vraag 'Bij welke groep schaam ik mij ervoor lid te zijn?'

Hoe word ik begroet?

Doel: Dit spelletje maakt het de deelnemers mogelijk typische gevoelens en gedragwijzen te beleven die optreden als mensen uit verschillende culturele kringen en met verschillende identiteiten elkaar ontmoeten. Denk aan een ontmoeting tussen migranten en de autochtone bevolking, een ontmoeting tussen heteroseksuelen en homoseksuelen.

Methode: De deelnemers zitten bij deze oefening in een kring, waarbij een vrijwilliger de kamer moet verlaten. Als de persoon terugkeert, moeten de mensen in de kring deze persoon op een manier begroeten zoals dit door de groepsleider in de vorm van een codewoord van tevoren vastgelegd werd (interesse, onverschilligheid, agressiviteit, openheid …). Verschillende deelnemers kunnen daarbij de rol van de 'nieuwkomer' spelen.

Let op: Bij de keuze van de jongeren die de 'nieuweling' spelen, moet rekening worden gehouden dat niemand wordt gekozen die in de klas gestigmatiseerd is of moeilijkheden heeft met integratie in de groep.

Deel 3

'Wat heb jij toch altijd met dat gezeik over de arbeidersklasse. Daarmee word je toch niet onderdrukt, ofwel soms?'
'Nee, maar iedereen zegt me dat ik me moet schamen omdat er bij ons thuis geen klassieke muziek gedraaid wordt. Omdat ik niet in merkkleding rondloop en driekwart van de vreemde woorden niet begrijp. En dat ik nog nooit naar de opera of in het theater ben geweest, of naar Amerika met de grote vakantie. Maar ik schaam me er echt niet voor dat m'n vader fabrieksarbeider is. Ik hou van m'n familie.'
'En dan?'
'Als ik zo op jou zou reageren omdat de patiënten je als een schoonmaakster zien of mijn klasgenoten je vragen waar je vandaan komt of waar je opgegroeid bent, dan zou je me waarschijnlijk onmiddellijk laten vallen.'
'Dat wil je toch niet met elkaar vergelijken? Je bent gestoord. Hé, ik hoef alleen maar over straat te lopen en de mensen schreeuwen roetmop naar me. Kan jij je überhaupt voorstellen hoe het is nooit en nergens veilig te zijn? Behalve in Ghana en daarom wil ik daar ook naar toe. Jij durft niet eens je ouders te zeggen dat je met iemand als ik samen bent.'
'Dat is niet waar, Eileen. Het feit dat je zwart bent, is niet de reden. Dat ik van een meisje hou, kan ik ze niet aan het verstand brengen. Maar dat ik van je hou, is duidelijk.'
'Echt? Dat is het belangrijkste voor me, Kristin. Omdat ik ook heel veel van je hou.'
'Dan is toch alles oké, of niet soms?'

'Kristin, je zit wel erg vaak te dagdromen de laatste tijd.' Mevrouw Metz kijkt streng over de rand van haar bril. 'Gevoelens voor meisjes zijn een heel normale ontwikkelingsfase in de puberteit. Je moet ze gewoon uitproberen. Maar je zult zien dat je de juiste jongen nog wel zult vinden. Iedereen maakt deze fase mee. Alleen de school mag daar niet onder lijden, begrepen?'

Vervolg onder Deel 4

“Het hielp enorm om eindelijk met een hulpverlener te praten bij wie ik niet het gevoel had dat ik eerst moest uitleggen hoe het is om lesbisch te zijn, dat er niks mis mee is, dat het normaal is… Vooral omdat ik nog lang niet alle antwoorden had. Ik zat zelf nog vol vragen!”

Colofon
Dubbel Divers.
Routeplanner voor het omgaan met seksuele diversiteit en cultuurverschillen in onderwijs en hulpverlening

Uitgegeven door
Ministerie voor Gezondheid, Sociale Zaken, Vrouwen en Familie, van de deelstaat Noordrijn-Westfalen, D-40219 Düsseldorf

Internetversie
www.diversity-in-europe.org

Auteurs
Pascal Belling, Flora Bolter, Peter Dankmeijer, Martin Enders, Margherita Graglia, Karen Kraan, Stefan Timmermanns, Wolfgang Wilhelm

Verhalen
Adriana Stern

Evaluatie
Floor Bakker, Ine Vanwesenbeeck (Rutgers Nisso Groep)

Alle rechten van deze publicatie zijn voorbehouden. Overnemen of hergebruiken, geheel of gedeeltelijk, alleen toegestaan met bronvermelding.

Tot stand gekomen met behulp van het actieprogramma van de Europese Gemeenschap ter bestrijding van discriminatie.

Düsseldorf, Augustus 2004

empowerment
lifestyle services

Rutgers Nisso

SCHORER STICHTING

Dubbel Divers.
Routeplanner voor het omgaan met seksuele diversiteit en cultuurverschillen in onderwijs en hulpverlening

5 Lesbisch en homospecifieke hulpverlening

‘Toe, maak mijn nachtkasje ook even schoon.’
Eileen kijkt boos op. ‘Ik ben niet de schoonmaakster, ik zou in de toekomst uw arts kunnen zijn.’
‘Nee, geef mij dan maar liever dokter Meijer. Ik laat me toch niet door een zwarte behandelen.’
Zonder woorden legt Eileen de kismaspuit op het nachtkasje en verlaat de kamer in het ziekenhuis.
‘Hallo Eileen,’ straalt Kristin. ‘Hé, hoe was je dag?’
‘Volgens m’n moeder kan ik met mensen omgaan, maar de zieken houden mij voor hun schoonmaakster, al met al een fantastische dag. En hoe gaat het met jou?’
Kristin deinst geschrokken terug. Haar hart klopt. Weer niet het verkeerde zeggen. ‘Ik heb me zo op jou verheugd.’ Ze probeert een glimlachje.
‘Ik heb de wereld niet gemaakt,’ bromt Eileen. ‘Dus geen verwijten.’
‘Dat was niet zo bedoeld.’ Kristin zou het liefste willen weglopen. Waarom is het altijd zo moeilijk met Eileen? Houden we dan niet meer van elkaar?
‘Kom, ik heb iets mooiis gekocht. Dek jij de tafel?’ vraagt Eileen en neemt Kristin in de armen. Ze kust haar lang en teder. ‘Beter?’ vraagt ze zachjes.
Dus alles is toch oké. Kristin is opgelucht.
‘Neem je de vismessen? En de mooie wijnglazen. En de servetten passen helemaal niet bij de borden. Zie je dat dan niet?’

Vervolg onder Deel 2

Hulpverlening
Sta even stil bij

Bij homo- en lesbisch specifieke hulpverlening denken we onder andere aan:
- psychoseksuele ontwikkeling: zijn of haar omgang met seksualiteit in de familie, informatie over homo- of biseksualiteit
- seksuele identiteit: hoe ziet uw cliënt zichzelf over zijn of haar seksualiteit en sekserol en identiteit
- de acceptatiedrempel van de cliënt over lesbische of homoseksuele gevoelens
- de geschiedenis van het coming out proces van de lesbische of homoseksuele cliënt
- het lesbische of homoseksuele sociale netwerk van de cliënt
- leefwijzen
- geweld tegen seksuele minderheden

Het is nodig om over deze aspecten na te denken en daarbij ook uw persoonlijke verhaal ter vergelijking ernaast te plaatsen, ook als u zich niet als homoseksueel identificeert. Het zal u helpen de lesbische of homoseksuele cliënt te begrijpen en uw eigen vooroordelen te herkennen en te begrijpen.

Als u zelf lesbisch, homoseksueel of biseksueel bent, dan moet u stilstaan bij het mogelijke effect daarvan op uw cliënt. Vele lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuelen ontbreekt het aan rolmodellen. Als hulpverlener kunt u daarbij een belangrijke rol (‘significant other’) vervullen. Maar het allerbelangrijkste is hoe u tegenover uw eigen homoseksualiteit staat. Hoe was uw persoonlijke ontwikkeling? Wat kan behulpzaam zijn, wat moet uw cliënt over zijn of haar eigen homo- of biseksualiteit weten? Denk eraan dat ue cliënten zich niet volledig met u moeten identificeren. Iedere lesbische vrouw, homoseksuele man en biseksueel heeft zijn of haar eigen persoonlijke leefstijl ontwikkeld en beleeft het acceptatieproces op een heel persoonlijke manier.

Deel 4

‘Ik voel me soms zoveel stommer dan Eileen.’ Kristin waagt een blik naar de hulpverleenster.
‘Zou dat niet kunnen komen doordat je een paar jaar jonger bent dan Eileen? Je bent amper zestien. Op die leeftijd worstelen meisjes meer met lesbische gevoelens. Eileen is daar een paar jaar verder in.’
‘Wij kibbelen vaak om kleinigheden,’ zegt Eileen. ‘Zaken die eigenlijk totaal belachelijk zijn. Welke kleur het servet moet hebben en zo.’
‘Misschien durven jullie twee nog niet over jullie gevoelens voor andere meisjes na te denken en verplaatsen jullie de angst naar dergelijke kleinigheden.’
‘Maar ik weet dat ik van Eileen hou,’ protesteert Katrin. ‘Alleen al het andere is zo moeilijk.’
‘Wat bedoel je met “al het andere”, Kristin?’
‘Eileen wordt bijvoorbeeld vaak gepest om haar huidskleur. En dan zegt ze dat ik haar niet begrijp en haar niet genoeg steun.’
‘Wat heeft dat te maken met de kleur van de servetten?’
‘Misschien doet Eileen wel zo geïrriteerd, omdat ik m’n ouders nog niet van ons verteld heb.’
‘Omdat je niet wil dat ze weten dat je met een zwarte gaat,’ snauwt Eileen.

Vervolg onder Deel 5

Veel gestelde vragen

Lees ook de vragen bij het onderwijsdeel!

Hoe kan ik herkennen of een meisje lesbisch is?
In principe is dat onmogelijk. Een van de eigenschappen van homoseksualiteit is dat men dit soms niet wil laten zien. De persoon die voor u staat, kan haar of zijn seksuele voorkeur verbergen als zij dit wil. Daarom is het belangrijk een open houding te hebben, vragen te stellen, of ruimte te scheppen waarin de cliënt open over zijn of haar seksuele identiteit en over zijn of haar gedrag kan praten.

In welke mate moet ik de familie bij de hulpverlening betrekken?
Dat hangt sterk af van hoe belangrijk de familie in het leven van de cliënt is en hoe sterk de acceptatie of de afwijzing binnen de familie is. Vraag uw cliënt ernaar en ook of hij/zij dat zelf wil. De familie is een belangrijke sociale omgeving maar ook een kwetsbare.

Hebben lesbische vrouwen en homoseksuele mannen specifieke hulpverlening nodig?
Niet altijd, maar er moet wel bijzondere aandacht en erkenning zijn voor lesbische/homoseksuele thema’s in hun persoonlijk verhaal of hun actuele situatie. Dit kan in elke soort therapie (zie in dit verband ‘Sta even stil bij’ en ‘Tips’ van dit hoofdstuk).

Wie is geschikter als hulpverlener van homoseksuele/lesbische cliënten: een hulpverlener die zelf lesbisch of homoseksueel is of iemand die heteroseksueel is?
Beide is mogelijk. Als heteroseksuele hulpverlener moet u zich de moeite nemen de juiste vragen te stellen zonder daarbij vaag te zijn. Als homo- of lesbische hulpverlener kunt u misschien een voorbeeldrol spelen voor uw cliënten. In dat geval moet u ervoor waken dat ze zich dan misschien te veel met u gaan identificeren. Als uw cliënt het ter sprake brengt, probeer dan eerlijk op zijn of haar vragen te antwoorden.

Tips

Het zoeken naar de waarom-vraag’ (seksuele identiteit)

Doel: De cliënt helpen bij zijn of haar zoektocht naar zelfdefiniëring. Maak onderscheid tussen seksuele voorkeur en seksuele identiteit. Zie de seksuele voorkeur van cliënt nooit als vaststaand gegeven.

Methode: Vraag uw cliënt hoe hij of zij zichzelf benoemt en welke betekenis hij of zij geeft aan deze ‘etiketten’? Bespreek welke ervaringen uw cliënt heeft met een gedrag dat conform traditionele sekserollen is. Maak een onderscheid tussen seksuele oriëntatie en verwachtingen in het verleden, heden of in de toekomst. Bespreek de rolmodellen en identiteiten met de cliënt. Behandel vooroordelen; ze kunnen een aanwijzing zijn voor geïnternaliseerde homofobie.

Let op: Richt de aandacht op de vraag hoe hij of zij gelooft door anderen te worden gezien. U kunt daarna doorvragen naar de betekenis daarvan en naar de angst om te worden afgewezen.

Potenrammen

Doel: Het ondersteunen van slachtoffers van zogenoemd ‘potenrammen’ (geweld tegen homoseksuelen) en discriminatie.

Methode: Vraag de cliënt of hij of zij ooit het slachtoffer is geweest van lichamelijke, psychologische of verbale aanvallen. Zo ja, waren deze aanvallen direct of indirect? Werd bij deze aanvallen ook seksueel geweld gebruikt? Wanneer gebeurde het en wie was de aanvaller? Welke effecten hebben dergelijke ervaringen op het lesbische of homoseksuele gevoel, of op het gevoel ‘out’ te zijn, of buiten de groep te staan? Bespreek met de betrokken persoon de voor- en nadelen als geweld tegen homoseksuelen of lesbiennes bij de politie meldt.

Let op: Het is een voordeel als men vertrouwd is met specifieke technieken voor hulpverlening bij vroegere traumatische belevenissen en geweld. Homoseksuele mannen komen bij het cruisen (het lopen op plaatsen waar men seksueel contact met andere homoseksuelen kan vinden) vaak in aanraking met geweld. Als u aan een slachtoffer hulp wilt bieden om aangifte te doen, dan moet u zeker zijn dat de politie in uw gemeente met antihomoseksueel geweld kan omgaan. Zijn er bij de plaatselijke politie speciale hulpverleners en contactpersonen die gevoelig zijn voor en geschoold zijn in de omgang met deze vorm van geweld? Zijn deze personen mannelijk of vrouwelijk? Een lesbisch slachtoffer zal niet snel hulp aan een mannelijke politieagent vragen.

Deel 5

‘Dat is echt onzin, Eileen,’ schreeuwt Kristin. ‘Zie je wel? Daar gaan we weer.’
‘Jullie zijn twee heel normale meisjes zoals alle anderen. Het feit dat je lesbisch bent, of in jouw geval zwart, verandert daar niets aan. Maar jullie omgeving zegt dat jullie gevoelens verkeerd zijn omdat jullie je niet op jongens richten. Deze veroordeling door jullie omgeving maakt het jullie moeilijk om een harmonische relatie te hebben’, legt de hulpverleenster uit.
‘Ik weet het niet, hoor,’ zegt Kristin.
‘Wat m’n omgeving denkt, kan me geen reet schelen,’ valt Eileen uit. ‘Het enige wat me interesseert is hoe Kristin over me denkt.’
‘Oké.’ De hulpverleenster kijkt Kristin aan. ‘Wat denk jij nou, Kristin?’
‘Ik hou van Eileen en ik vind haar helemaal te gek. Maar ik voel me vaak stom bij haar.’
‘En jij, Eileen, hoe denk jij over Kristin?’
‘Hetzelfde. En soms denk ik dat Kristin niets van mijn problemen op het werk en op andere plaatsen begrijpt.’
‘En waar komen deze angsten bij jullie beiden vandaan?’
‘Dat weet ik toch niet,’ zegt Eileen. ‘Daarom zijn we hier.’
‘Helaas zit het erop voor vandaag. Als jullie daar behoefte aan hebben, kunnen we daar een volgende keer wat dieper op ingaan.’

‘Ik geloof niet dat ze ons begrepen heeft.’ Kristin trapt pissig tegen een leeg colablikje.
‘Die heeft zich in iets vastgebeten dat niks met ons te maken heeft,’ zegt Eileen. ‘Ze gelooft ons niet eens als we zeggen dat we geen problemen hebben met ons lesbisch zijn.’
‘Inderdaad,’ lacht Kristin. ‘Jammer genoeg denkt de rest er ook zo over.

Einde